

4. Фурман А., Надвинична Т. Психологічна служба університету: від моделі до технології. *Психологія і суспільство*. 2013. № 2. С. 80–104.
5. Харченко А. С. Психологічна безпека особистості викладача вишу. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: зб. наук. праць / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів: ЛьвДУВС, 2012. Вип. 2.(2). С. 433–451.

Луценко Ю. А.*

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ТА ЕДУКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ ТА УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Протягом останніх трьох років українська система освіти перебуває під впливом негативних чинників, пов'язаних з війною. Серед таких визначають: зміну умов статичної та динамічної безпеки в закладах освіти, високий рівень невротизації дітей, батьків і вчителів, зміну формату викладання від очної форми до дистанційної, зростання рівня освітніх втрат, необхідність психосоціальної підтримки всіх учасників освітнього процесу.

За результатами проведеного дослідження – 40 % респондентів особисто стикалися із загрозами життю або були свідками таких загроз через перебування в зоні бойових дій чи під обстрілами. Понад 41 % мають родичів або близьких, які перебували або досі перебувають у зоні бойових дій, з них – 16 % втратили когось із близьких. 6 % респондентів перебували в окупації, зазнали безпосередніх загроз насильства або стали свідками таких загроз. 5 % опитаних зазнали гіперкумулятивної травматизації, що охоплює всі зазначені типи травматичних подій: обстріли, загрозу життю близьких, окупацію або полон. Лише 9 % громадян відповіли, що не стикалися із жодною травматичною подією під час повномасштабної війни. 23 % опитаних мають бажання звернутися до психолога, але поки що не зробили цього. Майже 45 % респондентів визнали, що їм потрібно «наважитися», щоб звернутися по психологічну допомогу [1, с. 23].

За інформацією Освітнього Омбудсмана України – 25 % міських та 60 % сільських шкіл не мають штатного психолога, а механізми залучення зовнішніх психологів на погодинній основі не передбачені [2]. Таким чином, нами виявлено протиріччя між потребою в отриманні психологічної підтримки та можливістю її отримання у залежності від місця проживання людини. На думку Луценка Ю. А., вказане протиріччя може бути вирішено шляхом впровадження широкомасштабної психоедукаційної кампанії вчителів щодо впровадження інструментів, програм та технологій розбудови безпечного

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

освітнього середовища та надання психосоціальної підтримки дітей під час уроків [3, с. 83-94]. Вказану гіпотезу підтверджують Панок В. Г., Лунченко Н. В., Богданов С. О., адже саме вчителі мають можливість тісніше спілкуватися, взаємодіяти з дитиною, спостерігати за її поведінкою, психоемоційним станом, успіхами та проблемами, а подекуди – формувати готовність сім'ї до отримання фахової допомоги [4, с. 9].

У ході реалізації українсько-німецьких проєктів «НОРЕ – допомога в подоланні» було виявлено високу зацікавленість та професійну мотивацію вчителів щодо ознайомлення та впровадження інструментів моделі «Зцілюючих класів». Вказана модель дозволяє поєднати традиційне навчання з елементами психосоціальної підтримки учнів під час перебування в школі, а саме: інструментів оцінки психоемоційного стану перед початком та під час уроків; організації та проведення групових обговорень тем, пов'язаних з війною; визнанням пріоритету стабілізації психоемоційного стану перед навчанням, врахування зниження рівня можливостей дітей опрацьовувати навчальний матеріал під час кризи; застосування програм, занять та простору для прояву творчості, фантазії, фізичної активності у якості дієвих інструментів профілактики психологічних розладів у дітей.

Як вказують результати пілотування, впровадження вказаних інструментів ведуть до укріплення резильєнтності як вчителя, так і учнів, на яких спрямовано надання психосоціальної підтримки. І в той же час ми не передбачаємо надання вчителям повноважень психолога закладу освіти. Основним завданням нашого дослідження та пілотування є створення передумов для впровадження підтримуючого, інклюзивного (в широкому розумінні поняття), зцілюючого освітнього середовища завдяки підвищенню професійної компетентності українського вчителя. З огляду на ймовірність завершення активної фази війни в 2025 році, виникає гостра потреба у підготовці вчителів до ефективної реінтеграції дітей, які повертатимуться з-за кордону та окупованих територій, а також дітей із сімей ветеранів та військових. Для подолання визначених викликів психологічна служба системи освіти має взяти на себе роль флагамена щодо підготовки українського вчителя до психосоціального супроводу учнів під час та після війни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді: монографія / НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя; В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський, Л. І. Прохоренко, Н. В. Чепелева, Т. І. Куліш, С. Л. Чуніхіна, І. Г. Губеладзе, І. І. Ткачук, Н. А. Ярмола. Електр. вид. Київ. 2024. 188 с.

СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

2. Проблеми психологічної служби закладів загальної середньої освіти та пропозиції щодо їх розв'язання. *Освітній омбудсмен України: оф. вебсайт*. URL: <https://eo.gov.ua/problemy-psykholohichnoi-sluzhby-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-ta-propozytsii-shchodo-ikh-rozvi-iazannia/2024/05/20/>.
3. Луценко Ю. А. Розбудова безпечного освітнього простору, як складова діяльності працівників психологічної служби системи освіти України. *Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби* / авт. кол.: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. С. 83–94.
4. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу дітей дошкільного віку та школярів: навч.метод. посіб. Вид 3-тє, доп. виправ. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловйова В. В. / заг. ред.: Чернобровкін М. В., Панок В. Г. Київ: Пульсари, 2021. 368 с.

Марецька Л. П.*

**КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ «ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ»:
УМІННЯ ТА СТАВЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ**

У Державному стандарті базової середньої освіти (ДС) з-поміж одинадцяти визначених ключових компетентностей першою згадано «вільне володіння державною мовою», що передбачає вміння в учнів «здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо; здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей; відповідально, усвідомлюючи цінність української мови як мови взаємодії на всій території держави, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей у життєвих та навчальних ситуаціях, творчого самовираження» [1]. Це змістове наповнення ключової компетентності є загальним і стосується воно всіх освітніх галузей, однак ми ще маємо уточнювальні положення в додатках до ДС, у яких по кожній галузі сформульовано *вміння та ставлення* учнів.

Зокрема, у додатку 8 Державного стандарту йдеться про компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі (МАО) та визначено вміння та ставлення ключової компетентності «вільне володіння державною мовою», які в здобувачів освіти

*© **Марецька Л. П.**